

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union



Erasmus+

АКАДЕМІЯ ПРАЦІ, СОЦІАЛЬНИХ ВІДНОСИН І ТУРИЗМУ

03680, м. Київ, Кільцева дорога, 3 а

Проект Модуль Жана Моне

«Фінансовий сектор Європейського союзу як рушій сталого розвитку:
європейська інтеграція, реформи, перспективи мережевої економіки»

грантової програми ЄС «ЕРАЗМУС+»

(номер проекту 575275-EPP-1-2016-1-UA-EPPJMO-MODULE)

ФІНАНСОВИЙ СЕКТОР ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ТА СТАЛИЙ РОЗВИТОК: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД, СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ ДЛЯ УКРАЇНИ

*Збірник матеріалів
міжнародної науково-практичної конференції*

Київ

6 червня 2019 р.

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

Семигіна Т.В. (Україна) - доктор політичних наук, доцент, проректор з наукової роботи Академії праці, соціальних відносин і туризму.

Буяшенко В.В. (Україна) - доктор філософських наук, професор, ректор Академії праці, соціальних відносин і туризму.

Гуляєва Л.П. (Україна) - модуль-лідер, керівник проекту «Фінансовий сектор Європейського союзу як рушій сталого розвитку: європейська інтеграція, реформи, перспективи мережевої економіки», кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів Академії праці, соціальних відносин і туризму.

Ткаченко Я.С. (Україна) - кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри фінансів Академії праці, соціальних відносин і туризму.

Чорнодід І.С. (Україна) - доктор економічних наук, доцент, завідувач кафедри економіки підприємства та менеджменту Академії праці, соціальних відносин і туризму.

Шемет Т.С. (Україна) - кандидат економічних наук, доцент, запрошений лектор Академії праці, соціальних відносин і туризму.

Ковтонюк К.В. (Україна) - кандидат економічних наук, доцент кафедри міжнародної економіки ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана».

Козловський Є. (Великобританія) - PhD з економіки, професор, професор кафедри міжнародного економічного розвитку та менеджменту SMC університету (Швейцарія), Член Британської ради вищої освіти, засновник Міжнародної консультативної групи «Exclusivica Ltd», директор Лондонського Центру Європейської стратегії.

Буркхардт Т. (Німеччина) - PhD з економіки, професор, завідувач кафедри фінансів Університету Кобленц-Ландау.

Марзано Дж. (Італія) - PhD з економіки, професор, завідувач лабораторією педагогічних технологій в Резекненському Університеті прикладних наук (Латвія), Президент приватного науково-дослідного інституту «Екоінституту-дель-Фріулі-Венеція-Джулія (Італія).

*Редколегія може не поділяти погляди, викладені у збірнику.
Автори тез доповідей несуть відповідальність за їхній зміст.*

Фінансовий сектор Європейського союзу та сталий розвиток: європейський досвід, стратегічні орієнтири для України: Збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 6 червня 2019 р.) [За ред. Л.Гуляєвої, Т. Семигіної]. Київ: АПСВТ, 2019. 124 с.

ISBN 978-966-614-093-0

У збірнику подано матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Фінансовий сектор Європейського союзу та сталий розвиток: європейський досвід, стратегічні орієнтири для України», яка відбулась в Академії праці, соціальних відносин і туризму 6 червня 2019 року.

Для науковців, викладачів, дослідників, представників органів влади, професійних груп, громадянського суспільства, бізнесу, чії дослідження чи інтереси зосереджені на взаємозв'язку між фінансовим сектором та сталим розвитком.

КУЛИНЯК Ігор КАПІТАЛЬНЕ ІНВЕСТУВАННЯ У СФЕРІ ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ.....	66
ЛАДИЧЕНКО Віктор ІНФОРМАЦІЙНО-ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ СКЛАДОВОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ.....	68
ЛИШЕНКО Маргарита ОСОБЛИВОСТІ РОЗПОДІЛУ ПРИБУТКУ ЯК СКЛАДОВА ФІНАНСОВОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ МАЛОГО БІЗНЕСУ.....	70
НЕГОДА Юлія ВИДИ ЕФЕКТІВ ТРАНСФОРМАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ В АГРАРНОМУ КОМПЛЕКСІ.....	72
НЕСНУПОРЕНКО Yulia COMMUNITY MEDIA DEVELOPMENT AS PART OF INFORMATION SECURITY: CHALLENGES AND PERSPECTIVES.....	74
ОЛЕЙНІКОВ Юрій, СЕРОВА Людмила ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ.....	75
ОМЕЛЬЯНЕНКО Віталій, КРАСНА Олена ФІНАНСОВИЙ АСПЕКТ МЕРЕЖЕВИХ СТРАТЕГІЙ РОЗВИТКУ ВИСОКОТЕХНОЛОГІЧНИХ СЕКТОРІВ (ІНСТИТУЦІЙНИЙ АНАЛІЗ).....	77
PANKIV Olga STARTUP ECOSYSTEM IN POLAND AS THE KEY ELEMENTS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT.....	79
ПЕРШКО Лариса, КОЗЛОВА Ольга, КОЗЛОВ Віталій ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УКРАЇНІ.....	81
ПЕТРИНА Володимир ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ РОЗРАХУНКІВ ЗА ІНКАСОВИМИ ДОРУЧЕННЯМИ В УКРАЇНІ.....	83
ПЕТРОВА Євгенія ОЦІНКА РИЗИКІВ СУТТЄВОГО ВИКРИВЛЕННЯ ВНАСЛІДОК ШАХРАЙСТВА.....	86
ПЕТРУШЕНКО Юрій, ВОРОНЦОВА Анна СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ СТАЛОГО РОЗВИТКУ НА РІВНІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД УКРАЇНИ.....	88
PICHUGINA Maryna NEED FOR GREEN INVESTMENTS FOR UKRAINE.....	91
ПОБИВАНЕЦЬ Галина ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ В БАНКАХ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ.....	93
ПОЧУЖЕВСЬКИЙ Олег, ПОЧУЖЕВСЬКА Юлія ОСНОВНІ МОМЕНТИ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ.....	95

СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ СТАЛОГО РОЗВИТКУ НА РІВНІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД УКРАЇНИ

Юрій Петрушенко

докт. екон. наук, проф., завідувач кафедри міжнародних економічних відносин,

Анна Воронцова

*канд. екон. наук, старший викладач кафедри міжнародних економічних відносин,
Сумський державний університет*

Концепція сталого розвитку є панівною ідеєю міжнародної спільноти останніх 30-40 років, яка виникла як відповідь на численні глобальні проблеми людства та пропонує власні ідеї для збереження планети для майбутніх поколінь. Вона була підтримана численними міжнародними організаціями та регіональними об'єднаннями, що сприяло імплементації основних ідей сталого розвитку на національний рівень більшості країн світу. Україна не є виключенням та починаючи з 2000 року визнала для себе основні Цілі сталого розвитку, що у 2015 році були переглянуті, адаптовані до національних особливостей та задекларовані у національній доповіді «Цілі Сталого Розвитку: Україна» [4] та частково відображені у офіційному документі «Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020»» [6].

Досягнення сталого розвитку передбачає структурну трансформацію більшості секторів національного господарства, що і має місце бути в Україні на сьогоднішній день в умовах численних реформ. Однією із найбільш важливих в нинішніх умовах можна вважати реформу децентралізації, що передбачає зміну основних засад адміністративно-територіального устрою країни з наданням численних повноважень (у тому числі і фінансових) її локальним одиницям – об'єднаним територіальним громадам. Саме в цих умовах питання аналізу особливостей фінансових інструментів сталого розвитку для таких об'єднань набуває значної актуальності та потребує більш детального дослідження.

За визначенням Європейської Комісії, стале фінансування – «це забезпечення фінансування інвестицій з урахуванням екологічних, соціальних та управлінських міркувань» [2], що в цілому відповідає основній ідеї триєдиної концепції сталого розвитку. Дане визначення достатньо часто зустрічається і в інших джерелах, при цьому підкреслюється що сама категорія сталого фінансування є достатньо широкою, адже включає «зелене» фінансування або інвестування, імпакт-інвестування, мікрофінансування та інші кредити для сталого розвитку, розвиток соціального підприємництва тощо.

Досить цікавою є думка Шенмейкера Д. та Шрамаде В., які досліджуючи етапи сталого фінансування, виділяють наступну їх типологію:

- звичайні (традиційні) фінанси, які спрямовані на отримання максимальної фінансової вигоди переважно в короткостроковому періоді часу, основними вигодонабувачами на цьому рівні вважаються безпосередні акціонери;
- сталі фінанси 1.0 (SF 1.0), які також спрямовані на отримання фінансової вигоди, проте вони уникають економічних відносин з суб'єктами господарювання, що чинять негативний соціальний чи екологічний вплив (типовими представниками є тютюнові чи алкогольні виробники, компанії, що пов'язані з виробництвом зброї, чи ті, що використовують дитячу працю чи ставлять досліди на тваринах тощо);
- сталі фінанси 2.0 (SF 2.0), основною рисою яких є створення так званої інтегральної цінності, що поєднує фінансову, соціальну та екологічну компоненту, часовий горизонт розширюється до середньострокового або навіть довгострокового періоду, а вигодонабувачами стає широкий перелік стейкхолдерів як прямого характеру, так і непрямого;
- сталі фінанси 3.0 (SF 3.0) відрізняються пріоритизацією в економічних відносинах саме соціального та екологічного благополуччя, при цьому фінансова вигода відходить на другий план, їх вплив має переважно довгостроковий або середньостроковий характер [1].

На думку Васильчук І. П., фінанси сталого розвитку займають проміжне положення між основними формами традиційних фінансів, метою яких є отримання фінансової вигоди, а також філантропічними фінансами – які мають чітко виражений соціальний ефект. У зв'язку із цим автор виділяє дві основні форми такої нової форми фінансів:

- соціально-відповідальні, тобто спрямовані на досягнення одночасно фінансових та соціо-екологічних цілей;
- імпаکت-орієнтовані фінанси або імпакт-інвестування, що відрізняються орієнтацією передусім на досягнення позитивного соціального та/чи екологічного ефекту, при цьому погіршення фінансових показників вважається допустимим [3].

Як бачимо, запропоновані Васильчук І. П. дві форми фінансів сталого розвитку в цілому відповідають поглядам Шенмейкера Д. та Шрамаде В., та об'єднують сталі фінанси 1.0 та 2.0 в першій групі, що може бути представлено у формі корпоративної соціальної відповідальності бізнесу тощо, а також сталі фінанси 3.0 в другій групі.

В умовах поширення принципу державно-приватного-громадського партнерства, що є основоположним в більшості реформ, що проводяться наразі в Україні та відповідають загальноєвропейським тенденціям держава повинна створити всі умови для використання таких фінансових інструментів сталого розвитку на будь-якому рівні управління. Об'єднані територіальні громади як фінансово автономні одиниці також повинні бути зацікавлені в створенні таких умов формування сталих фінансів, що допоможе їм вирішити питання залучення додаткових фінансових ресурсів на вирішення нагальних локальних проблем.

Аналізуючи поточний стан організації фінансових відносин в об'єднаних територіальних громадах України можна говорити про застосування переважно таких форм додаткового фінансування як: проектне фінансування через залучення донорів (переважно міжнародних) на тимчасовій основі для вирішення певної проблеми; та залучення інвестиційних коштів.

Станом на 2019 рік на офіційному веб-порталі, присвяченому процесу реформи місцевого самоврядування та децентралізації влади в Україні (decentralization.gov.ua) [5] зареєстровано 16 міжнародних проектів, які спрямовані на підтримку окремих аспектів діяльності об'єднаних територіальних громад (наприклад, на зміцнення фінансової ініціативи чи запровадження електронного врядування тощо). Вони надають інформаційне, методичне, консультаційне та фінансове забезпечення в основному на принципах безповоротної фінансової допомоги і спрямовані на вирішення соціальних та екологічних проблем. При цьому, долучення державних органів влади до цих проектів та їх, у тому числі фінансова допомога, неабияк підвищує ефективність та якість впроваджених змін. Така форма фінансування може бути віднесена до категорії інструментів сталого розвитку версії 3.0.

Залучення інвестиційних коштів є менш поширеною, але достатньо перспективною сферою розвитку фінансування сталого місцевого розвитку. На сьогоднішній день, інвесторами в громадах виступають переважно місцеві підприємці, які мають змогу та ресурси забезпечити вирішення певної локальної проблеми. Проте ті ж самі міжнародні проекти (наприклад, Програма DOBRE) спрямовані на розроблені інформаційних платформ громад, які б змогли залучити інвесторів залежно від їх взаємовигідних інтересів.

Підсумовуючи проведене дослідження слід відмітити, що в контексті становлення концепції сталого розвитку виникає потреба у виникненні нових форм фінансових інструментів. Відповідно до проаналізованих наукових джерел можна виділити їх дві основні форми – соціально- та імпакт-орієнтовані, застосування яких має численні переваги та повинно стимулюватися державою. В контексті проведення реформи децентралізації їх використання сприятиме сталому розвитку об'єднаних територіальних громад та покращенню їх фінансової спроможності.

Список використаних джерел

1. Schoenmaker, D., Schramade, W. Principles of Sustainable Finance. Oxford University Press, 2019.36 р.
2. Sustainable finance. European Commission. URL: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/sustainable-finance_en. (дата звернення: 27.05.2019).
3. Васильчук І. П. Фінанси сталого розвитку як відповідь на виклики постіндустріальної економіки. Проблеми економіки. 2015. № 2. С. 213-218.
4. Національна доповідь: Цілі Сталого Розвитку: Україна. URL: http://un.org.ua/images/SDGs_NationalReportUA_Web_1.pdf. (дата звернення: 27.05.2019).

5. Офіційна сторінка реформи місцевого самоврядування та децентралізації влади. URL: decentralization.gov.ua (дата звернення: 30.05.2019).

6. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» : указ Президента України від 12.01.2015 р. № 5/2015. Дата оновлення: 12.01.2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015> (дата звернення: 27.05.2019).